

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**VIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**VIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, sentyabr

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
VIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.1-jild, 8-son (sentyabr, 2025-yil). – 47 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 26-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi VIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Xaydarova Mashxura, Valiyev Gulam

AYOLLAR YENGIL KOSTYUMI UCHUN 100% PAXTA TOLASIDAN YARATILGAN NAQSHLI
TO'QIMA TUZILMASINI ISHLAB CHIQUISH 4-8

TARIX FANLARI

Kulboev Nishonboy

RESEARCH CONDUCTED IN UVOLSOY 9-12

Sodiqov Erali

YOSHLARDA VATANPARVARLIK RUHINI SHAKILLANTIRISHDA JADID
MARIFATPARVARLARINING ILG'OR G'OYALARIDAN FOYDALANISH 13-16

IQTISODIYOT FANLARI

Shukurov Ikrom

SAMARQAND VILOYATI TURIZM SOHASINING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINING
AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI TAHLIL ETISH 17-21

FALSAFA FANLARI

Yoqubova Nafisa

MILLATLARARO MADANIYAT INTEGRATSIYA JARAYONLARINING ASOSI 22-25

FILOLOGIYA FANLARI

Самиева Иродахон

КОРОТКО ОБ ИСТОРИИ СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ТЕОРИЙ В АМЕРИКЕ 26-31

Xoldorova Xulkaroy

TILSHUNOSLIKDA MATN VA UNING LINGVISTIK O'RGANILISH HOLATI 32-34

YURIDIK FANLARI

Sharipov Firdavs

OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASI QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATINING TARIXIY-
HUQUQIY TAHLILI: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 35-39

Salomov Xumoyun

DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIDA PROKURATURA ORGANLARINING QONUNIYLIKNI
TA'MINLASHDAGI STRATEGIK VAZIFALARI 40-43

PEDAGOGIKA FANLARI

Mirzayeva Umidaxon

FIZIKA TA'LIM JARAYONIDA XALQARO BAHOLASH TOPSHIRIQLARI ASOSIDA BILIMLARNI
SHAKLLANTIRISH 44-46

DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIDA PROKURATURA ORGANLARINING QONUNIYLIKNI TA'MINLASHDAGI STRATEGIK VAZIFALARI

Salomov Xumoyun Boburmirzo o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi

Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti yetakchi ilmiy xodimi, mustaqil izlanuvchi

Email: Salomov.x.b@gmail.com

Tel: +998 97 762 16 11

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqola prokuratura organlarining ommaviy-huquqiy munosabatlar sohasida qonuniylikni ta'minlashdagi strategik vazifalari, ushbu yo'nalishda prokuraturaning asosiy vazifalari va vakolatlari, uning davlat boshqaruvi tizimidagi o'rni tahlil qilingan. Prokuror nazoratini takomillashtirish, uning samaradorligini oshirish va mamlakatning huquqiy tizimi oldida turgan zamonaviy muammolarga moslashtirishga qaratilgan aniq chora-tadbirlarni taklif etilgan.

Kalit so'zlar: prokuratura organlarining ahamiyati, ommaviy-huquqiy munosabatlar, qonuniylik, prokuror nazorati, inson huquqlari, huquqiy islohot.

TITLE OF ARTICLE TITLE OF ARTICLE TITLE OF ARTICLE TITLE OF ARTICLE TITLE OF ARTICLE

Salomov Khumoyun

Senior Researcher Fellow at the Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan, independent researcher

Annotation This article analyzes the strategic functions of the prosecutor's office in ensuring legality in the sphere of public legal relations, the main tasks and powers of the prosecutor's office in this area, its role in the system of public administration. Opinions of leading legal scholars on this issue, and specific measures are proposed aimed at improving prosecutorial oversight, increasing its effectiveness, and adapting it to modern challenges facing the country's legal system.

Key words: prosecutor's office, public legal relations, legality, prosecutorial oversight, Republic of Uzbekistan, human rights, legal reform.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2025v1i8/n09>

Kirish.

Hozirgi jamiyat va davlatning jadal rivojlanishi, huquqiy demokratik davlat barpo etish sharoitida qonuniylikni ta'minlash masalalari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Davlat boshqaruvi, ma'muriy huquq, moliya huquqi, konstitutsiyaviy huquq va boshqa sohalarni qamrab oluvchi ommaviy-huquqiy munosabatlar har qanday huquqiy davlat faoliyatining asosi hisoblanadi. Aynan shu sohada normativ-huquqiy hujjatlarga rioya etilishi, fuqarolarning huquq va erkinliklari, jamiyat va davlat manfaatlari himoya qilinishi ustidan qat'iy nazorat o'rnatish zarurati yaqqol namoyon bo'lmoqda. Yangi O'zbekistonni barpo etish strategiyasini faol amalga oshirayotgan O'zbekiston Respublikasida ommaviy-huquqiy munosabatlarda qonuniylikni ta'minlashda prokuratura organlarining roli muhim ahamiyat kasb etadi.

Prokuratura huquqiy tizim barqarorligining kafolati, huquqbuzarliklarning oldini olish va ularga chek qo'yish mexanizmi, buzilgan huquqlarni tiklash vositasi hisoblanadi.

Ommaviy-huquqiy munosabatlarda qonuniylikni ta'minlash jarayonida prokuratura organlarining o'rni va ahamiyati

Prokuratura organlari O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va "Prokuratura to'g'risida"gi Qonunga muvofiq davlat organlari tizimida o'ziga xos maqomga ega. Ushbu tizimning asosiy vazifasi barcha davlat organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, mansabdor shaxslar va fuqarolar tomonidan qonunlarning aniq va bir xilda bajarilishini nazorat qilishdan iborat. Ushbu universal vakolat prokuraturaga hokimiyatning hech bir tarmog'iga kirmaydigan, lekin ularning barchasi ustidan nazoratni amalga oshiradigan mustaqil nazorat organi sifatida harakat qilish imkonini beradi.

Ommaviy-huquqiy munosabatlar kontekstida prokuratura quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi:

Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyatida qonuniylikka rioya etilishi ustidan nazorat qilish yo'nalishi – davlat organlari va mansabdor shaxslar tomonidan chiqarilayotgan hujjatlarning qonun hujjatlariga muvofiqligini tekshirish, qarorlar qabul qilish tartib-taomillariga rioya etilishini nazorat qilish, hokimiyatni suiiste'mol qilish va mansab vakolati doirasidan chetga chiqish hollarining oldini olishni o'z ichiga oladi.

Fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish yo'nalishi- Prokuratura fuqarolarning murojaatlarini ko'rib chiqadi, ularning huquqlari buzilganligi faktlari bo'yicha tekshiruvlar o'tkazadi, ularni tiklash, shu jumladan sudga murojaat qilish orqali tiklash choralari ko'radi. Aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari huquqlarini himoya qilishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Korrupsiya va iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurash yo'nalishi - Prokuratura korrupsiyaga qarshi kurashning asosiy sub'ektlaridan biri bo'lib, ommaviy boshqaruv asoslariga putur yetkazuvchi talon-torajlik, o'zlashtirish va boshqa mansabdorlik jinoyatlari faktlarini aniqlaydi va tekshiruv o'tkazadi.

Sudlarda davlat manfaatlarini ifodalash yo'nalishi - Davlat yoki jamoat manfaatlari buzilgan hollarda prokuratura da'vogar yoki uchinchi shaxs sifatida sud protsesslarida ishtirok etadi va qonuniylikni himoya qiladi.

Huquq ijodkorligi faoliyatida ishtirok etish yo'nalishi - Prokuror nazorati amaliyoti va huquqiy tartibga solishda aniqlangan bo'shliqlarga asoslanib, prokuratura qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha takliflar kiritishi mumkin.

Afsuski, O'zbekistonda ommaviy-huquqiy munosabatlarning barcha jihatlarini tizimli ravishda aks ettiruvchi umumlashtirilgan statistik ma'lumotlar tizimlashtirilmagan hamda (masalan, ma'muriy nizolar soni, fuqarolarning turli davlat organlariga murojaatlari soni, davlat xaridlari hajmi, chiqarilgan ma'muriy hujjatlar soni va boshqalar) jamoatchilikka tarqoq holda taqdim etilmoqda.

Ommaviy-huquqiy munosabatlarda prokuraturaning rolini chuqurroq tushunish uchun O'zbekiston Respublikasidagi mavjud vaziyatni tavsiflovchi statistik ma'lumotlarga murojaat qilish lozim. Bunday ma'lumotlarning ochiqqligi va foydalanish imkoniyati huquqiy davlatning muhim ko'rsatkichlari hisoblanadi.

Fuqarolarning prokuratura organlariga murojaatlari asosida - O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi ma'lumotlariga ko'ra, har yili davlat organlari va mansabdor

shaxslar tomonidan fuqarolar va yuridik shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlari buzilishi bilan bog'liq ko'plab murojaatlar qayd etilmoqda. Masalan, 2024 yilda prokuratura organlariga kelib tushgan barcha murojaatlarning 70 foizdan ortig'i yoinki 187 mingga yaqini davlat organlari va xo'jalik boshqaruvi organlari faoliyatida qonuniylikka rioya etilishi masalalariga taalluqli ekanligi qayd etilgan. Bu esa aholining o'z huquqlarini himoya qilishda so'nggi instansiya sifatida prokuraturaga bo'lgan ishonchi yuqori ekanligidan dalolat beradi.

Bu ko'rsatkichlar, garchi to'liq bo'lmasa-da, ommaviy-huquqiy munosabatlarning ko'lamini ko'rsatadi va ushbu sohalarida qonuniylikni ta'minlash jarayonida prokuratura faol ishtirok etayotganini ko'rsatadi.

Ushbu yo'nalishda prokuratura organlarining ahamiyatini oshirish to'g'risida huquqshunos professorlar B.Pulatov va E.Xojiev quyidagi fikrlarni bildirishgan, o'tish davri iqtisodiyoti va shakllanayotgan huquqiy davlat sharoitida prokuratura qonun buzilishiga tezkorlik bilan munosabat bildirishga, fuqarolarning huquqlari va davlat manfaatlarini himoya qilishga qodir bo'lgan ajralmas institut ekanligini ta'kidlaydilar. Ular prokuror nazoratining universal xarakterga ega ekanligi, uning mustaqilligi va jamiyat hayotining barcha sohalariga ta'sir ko'rsatish imkoniyatlariga e'tiborni qaratadilar. Ularning fikricha, prokuratura "davlatning ko'zi" va "qonuniylik posboni" bo'lib, ijro hokimiyati va jamiyat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlovchi muhim institut sifatida ta'rif berishgan.

Bizningcha, ommaviy-huquqiy munosabatlarning rivojlanish davrida, ayniqsa, mamlakat taraqqiyotining hozirgi bosqichida qonuniylikni ta'minlashda prokuratura organlarining fundamental va ajralmas roli to'g'risidagi pozitsiyani qo'llab-quvvatlab, prokuraturadagi keng nazorat vakolatlarini saqlab qolish zarurligiga qo'shilgan holda, bu vakolatlar aniq tartibga solinishi, yo'naltirilgan, manzilli qo'llanilishi orqali yalpi nazoratga chek qo'yish bilan huquqiy davlat qurish yo'lidagi strategik maqsadlarga erishish mumkin.

Ilmiy tadqiqotlar natijalarini umumlashtirgan holda ommaviy huquqiy munosabatlarda qonuniylikni ta'minlashda prokuratura organlarining ahamiyatini oshirishga qaratilgan bir qator takliflar ishlab chiqildi, ya'ni:

- Prokuratura organlarida yagona tahliliy platformani yaratish bilan turli davlat organlarining ma'lumotlarini (statistika, fuqarolarning murojaatlari, tekshiruv natijalari, sud qarorlari) birlashtiruvchi integratsiyalashgan axborot tizimini ishlab chiqish prokuratura organlariga ommaviy-huquqiy sohadagi huquqbuzarliklarning sabablari va shart-sharoitlarini chuqur tahlil qilish, tizimli muammolarni aniqlash va xavf-xatarlarni prognoz qilib borish imkoniyatini yaratadi.

- Umumiy tekshiruvlardan voz kechgan holda xavf-xatarlar tahliliga asoslangan maqsadli tekshiruvlar o'tkazish orqali qonuniylikni ta'minlab borish bilan prokuratura resurslarini huquqbuzarliklar ehtimoli eng yuqori bo'lgan eng zaif sohalar va ob'ektlarga (masalan, davlat xaridlari, subsidiyalarni taqsimlash, tabiiy resurslardan foydalanish) yo'naltirish uchun shart-sharoit yaratadi.

- Prokuratura organlari ommaviy-huquqiy munosabatlar sohasidagi nazorat faoliyati natijalari to'g'risida aniqlangan qoidabuzilishlar, ular bo'yicha ko'rilgan choralar va erishilgan natijalarni ko'rsatgan holda yanada batafsil tahliliy hisobotlarni muntazam ravishda e'lon qilib borishi lozim. Bu esa jamoatchilikning xabardorligi va prokuraturaga bo'lgan ishonchini oshiradi.

- Prokuratura organlari xodimlarini ommaviy-huquqiy munosabatlarning ayrim yo'nalishlari bo'lgan ma'muriy huquq, moliya huquqi, yer huquqi bo'yicha ixtisoslashtirish tizimini joriy etish, maxsus bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan professional xodimlarga ega bo'lishi, prokuratura organlariga nazorat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

- Prokuratura faoliyatiga zamonaviy IT-texnologiyalarni joriy etish, ya'ni prokuratura xodimlarini yangi axborot tizimlari, ma'lumotlar bazalari, xususan sun'iy intellekt dasturlari bilan ishlash tartibini joriy etish qonuniylikni ta'minlash yo'nalishi bo'yicha nostandart fikr va mulohaza yuritishni shakllantiradi.

Yuqoridagi fikrlarimizni umumlashtirgan holda xulosa qiladigan bo'lsak, prokuratura organlari O'zbekiston Respublikasi ommaviy-huquqiy munosabatlarida qonuniylikni ta'minlashda asosiy muhim ahamiyatga ega bo'lgan tizimdir, konstitutsiyaviy tuzumning kafolati, fuqarolarning huquq va erkinliklari, jamiyat va davlat manfaatlarining himoyachisi hisoblanadi. Ularning faoliyati huquqiy demokratik davlat qurish jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

O'zbekistonning jadal rivojlanishi sharoitida mustaqil prokuror nazoratining dolzarbligi va uning ahamiyatini tasdiqlamoqda. Shu bilan birga, samaradorlikni yanada oshirish va zamonaviy tahdidlarga moslashish uchun prokuratura o'z faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirib borishi kerak. Taklif etilgan modernizatsiya choralari, jumladan, tahliliy funksiyani kuchaytirish, shaffoflikni oshirish, boshqa organlar bilan hamkorlikni optimallashtirish, kadrlar ta'minotini yaxshilash va profilaktika funksiyasini rivojlantirish prokuraturaga o'z vazifasini yanada samarali bajarish imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ш.Мирзиёев “Қонун устуворлиги-инсон манфаатларини таъминлашнинг муҳим омилидир” 07.01.2017 йил прокуратура органлари ходимлаари куни олдидаан сўзлаган нутқи. Халқ сўзи газетаси 08.01.2017 йил.
2. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 01.05.2023 й., 03/23/837/0241-сон. <http://lex.uz/docs/6445145>
3. Ўзбекистон Республикасининг “Прокуратура тўғрисида” 2001 йил 29 августда қабул қилинган Қонуни/ <http://lex.uz/docs/106197>
4. Б.Х.Пўлатов –Прокурор назорати. Дарслик. -Тошкент, Ўзбекистон. 2009. -Б. 133-134.
5. Э.Хожиев, Ш.Шайзаков. Оммавий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган низоларнинг мазмун-моҳияти ва ўзига хос хусусиятлари. Ўзбекистон Республикаси Бош Прокуратураси Академияси Ахборотномаси (2019, № 4 (40))
6. Воронин О.В. О сущности современного прокурорского надзора// Уголовная юстиция. 2018. № 11. С. 183–189.
7. <https://prokuratura.uz/#/ochiqmalumot>
8. <https://www.facebook.com/aoka.uz/videos/%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B3/9077024452380452/>
9. <https://ugyeszseg.hu/allampolgaroknak/legfontosabb-tudnivalok/>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

VIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2025-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
VIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. 1-
jild, 8-son (sentyabr, 2025-yil). – 47 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 26-sentyabr

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.